Ein Godologisk Skriving um Sálmabók, Fyrstu Kapituli

詩篇第一篇之神學學術釋經

- Frank Leo 劉宗唐 משה הלוי *Φραγκίσκος Μωυσῆς Λευίτάκης*
משה לוין (לעווין)

Innleiðing / 導論

Fyrsti kapituli Sálmabókarinnar stendur sum ein portstolpi til allra hundrad ok fimtigi sálmana, ein godologisk ok visdómsleg innleiðing til hins heilaga songbókarins ov Davíð konungi ok onnur sálmaskáld. Hin Gamli Rabbinar kenndu at Sálmar I ok II vóru teljdar sum ein sálm (Talmúð Bavli, Berakhot 10a), ok at Davíð opnaði ok lokaði sínar yndlingsparagrafer með orðinu *ashrei*. Hitt godologiska efnið í þessum kapituli er tvífaldt: (a) leðen hins rettferduga manns, ok (b) leðen hins guðlausa, ok Guðs vitand um bæði leðerna. Þetta er ein visdómstekstur ok ein paktsleg tekstur samstundis, spegla bæði paktsins velsigningar ok bølvanir (5. Mósebók 27–28) ok hin visdómsliga kenning.

詩篇第一篇乃全部一百五十篇詩篇之門柱，是大衛王及其他詩篇作者所著之神聖歌書的神學與智慧導論。古代拉比教導，詩篇第一篇與第二篇曾被視為一篇（巴比倫塔木德·祝福篇 10a），大衛以 *ashrei*（福哉）一詞開啟並結束其所鍾愛之段落。本篇之神學主題有二：（甲）義人之道，（乙）惡人之道，以及上帝對此二道之認知。此乃智慧文本，亦為聖約文本，同時映照聖約之祝福與咒詛（申命記27–28章）以及智慧傳統之教訓。

Vers 1 / 第一節

Hebreiskt textið / 希伯來文經文

אַשְׁרֵי־הָאִישׁ אֲשֶׁר | לֹא הָלַךְ בַּעֲצַת רְשָׁעִים וּבְדֶרֶךְ חַטָּאִים לֹא עָמָד וּבְמוֹשַׁב לֵצִים לֹא יָשָׁב׃

Translitterering: *Ashrei ha-ish asher lo halakh ba-atzat resha'im, u-v'derekh chatta'im lo amad, u-v'moshav leitzim lo yashav.*

Umsett / 翻譯**:** Sæll er mannen som ikkje gjekk i råð ov hin guðlausa, ok ikkje stóð á vegin ov syndarar, ok ikkje sat i sæti ov spottarar.

福哉，此人未行於惡人之謀，未立於罪人之道，未坐於褻慢人之座。

Gríska textið (Septuaginta) / 希臘文經文（七十士譯本）

Μακάριος ἀνήρ, ὃς οὐκ ἐπορεύθη ἐν βουλῇ ἀσεβῶν καὶ ἐν ὁδῷ ἁμαρτωλῶν οὐκ ἔστη καὶ ἐπὶ καθέδραν λοιμῶν οὐκ ἐκάθισεν.

Translitterering: *Makarios anēr, hos ouk eporeuthe en boulē asebōn kai en hodō hamartōlōn ouk estē kai epi kathedran loimōn ouk ekathisen.*

Umsett / 翻譯**:** Velsignaður er mannen, som ikkje gjekk í råð ov hin guðlausa ok ikkje stóð á vegin ov syndarar ok ikkje sat á sæti ov pestsóttfólk.

蒙福的人，未行於不虔敬者之謀中，未立於罪人之道中，未坐於瘟疫般之人的座位上。

Tungumálsleg ok Godologisk Greining / 語言學與神學分析

Orðið **אַשְׁרֵי** (*ashrei*) er ein fleirtals stofnform ov **אֲשֶׁר** (*esher*), ok merkir "sæla" eða "signaðar ero." Hetta er ikkje ein bøn eða ein velsigning frá Guði (hebreiskt: *barukh*), heldur ein mannleg viðurkenning ov sælu-åstandinu hjå hinum rettferduga. Septuagintaversjónin nøter **μακάριος** (*makarios*), eitt orð sum í grísku heiminum merkti bæði guddomlig sælu ok hamingjusamt lívsstand. Í Nýja Testamentinu nøter Jesus hetta

sama orðið í Bergpredikuninni (Matt 5:3–12), ok binder soleiðis Sálm 1 saman við Evangeliuverkundingina.

希伯來文 **אַשְׁרֵי**（*ashrei*）為 **אֶשֶׁר**（*esher*）之複數構式，意為「有福的」或「幸福的」。這並非出自上帝的祝福祈禱（希伯來文：*barukh*），而是對義人幸福狀態之人性認知。七十士譯本使用 **μακάριος**（*makarios*），此詞在希臘世界兼指神聖之福樂與幸福之生活狀態。在新約中，耶穌於登山寶訓中使用同一詞彙（太5:3–12），從而將詩篇第一篇與福音宣講聯繫在一起。

Merkelegt er at textið framsetir eina þrífalda niðurgangsrøð: **הָלַךְ** (*halakh*, ganga) → **עָמַד** (*amad*, standa) → **יָשַׁב** (*yashav*, sitja). Mannen sum byrjar at ganga við hinum guðlausa, endur stendur stillur á vegin teirra, ok til seinast setur seg niður i teirra felagsskapur. Hetta framsetir eitt godologiskt grundlag: syndin byrjar við veikt samfelag ok endur í fullkominskapi ov illvilja. Septuaginta byter **לֵצִים** (*leitzim*, spottarar) út til **λοιμῶν** (*loimōn*, plágu-folk/pestmennar), ok gever ein sterkari domsmynd ov hinum seinasta staddi ov andguðligi.

值得注意的是，經文呈現三重遞降序列：**הָלַךְ**（*halakh*，行走）→ **עָמַד**（*amad*，站立）→ **יָשַׁב**（*yashav*，坐下）。一個人起初與惡人同行，繼而停步立於其道途中，最終坐於其群體之中。此乃神學基礎：罪始於薄弱的交往，終於惡意之圓滿。七十士譯本將 **לֵצִים**（*leitzim*，褻慢者）轉譯為 **λοιμῶν**（*loimōn*，瘟疫之人），為不虔敬之最終階段賦予更強烈的審判意象。

Targum Sålmar / 詩篇他爾古姆

טוּבֵיהּ דִּגְבַר דְּלָא הַלִיךְ בְּמִלְכַּת רַשִׁיעִין וּבְאוֹרְחַת חַיָּבִין לָא קָם וּבְסִיעַת מְמִקְנֵי לָא אִסְתְּחַר׃

Translitterering: *Tuveh di-gevar de-la halikh be-milkat rashi'in, u-v'orchat chayyavin la qam, u-v'si'at memiqnei la istechar.*

Umsett / 翻譯**:** Sæll er mannen som ikkje gjekk í råð ov hin guðlausa, ok á stigum ov hinum skyldugun stóð hann ikkje, ok í flokki ov spottaran sat hann ikkje.

福哉此人，未行於惡人之謀略中，未立於有罪者之路徑上，未坐於嘲諷者之群體中。

Targumen nøter **מִלְכַּת** (*milkat*, "ráðslegning"), sum er sterkari enn hitt hebreiska **עֵצָה** (*etzah*, "ráð"). Hetta gevur ein meira politisk ok konkret tón — sum um hin guðlausi hefði eina formlega samansværjing. Orðið **מְמִקְנֵי** (*memiqnei*, "dei som spotta/skamma") framsetir spottin sum ein aktivitet, ikkje einans ein eiginskapur.

他爾古姆使用 **מִלְכַּת**（*milkat*，「策謀」），比希伯來文 **עֵצָה**（*etzah*，「意見」）更為強烈。這賦予更具政治性和具體性的語調——彷彿惡人有一個正式的陰謀。**מְמִקְנֵי**（*memiqnei*，「嘲諷者」）將褻慢描述為一種活動而非僅僅是一種屬性。

Talmúð Bavli, Avodah Zarah 19a / 巴比倫塔木德·偶像崇拜篇19a

אַבְרָהָם אָבִינוּ, שֶׁלֹּא הָלַךְ בַּעֲצַת אַנְשֵׁי דּוֹר הַפְּלָגָה, שֶׁרְשָׁעִים הָיוּ... וּבְדֶרֶךְ חַטָּאִים לֹא עָמַד — שֶׁלֹּא עָמַד בַּעֲמִידַת סְדוֹם, שֶׁחַטָּאִים הָיוּ... וּבְמוֹשַׁב לֵצִים לֹא יָשָׁב — שֶׁלֹּא יָשַׁב בְּמוֹשַׁב אַנְשֵׁי פְּלִשְׁתִּים, מִפְּנֵי שֶׁלֵּצָנִים הָיוּ.

Translitterering: *Avraham avinu, she-lo halakh ba-atzat anshei dor ha-pelagah, she-resha'im hayu... u-v'derekh chatta'im lo amad — she-lo amad ba-amidat Sedom, she-chatta'im hayu... u-v'moshav leitzim lo yashav — she-lo yashav be-moshav anshei Pelishtim, mipnei she-leitzanim hayu.*

Umsett / 翻譯: Abraham, faðir vár, som ikkje gjekk í ráð ov monnunum frá splittringarkynsloðinni, tí teir vóru guðlausir... ok á veginum ov syndarum stóð hann ikkje — tí hann stóð ikkje við standpunkt Sódomsins, tí teir vóru syndarar... ok á sæti ov spottarun sat hann ikkje — tí hann sat ikkje á sæti Filisteamanna, tí teir vóru spottarar.

我們的祖先亞伯拉罕，未行於分裂時代之人的謀略中，因他們是惡人……未立於罪人之道中——因他未站在所多瑪的立場上，因他們是罪人……未坐於褻慢人之座中——因他未坐於非利士人之座中，因他們是褻慢者。

Talmúð tolkar Sálm 1:1 sum eina skildring ov Abrahams historiska frágang frá þrjár guðlausar samkunnar: splittringarkynsloðinni (1. Móseb. 11), Sódom (1. Móseb. 13:13)

ok Filisteamonnunum (Dómm. 16:25). Hetta kennir oss at hinn rettferdugi mann er ikkje einhver abstrakt hugtak, heldur ein konkret historisk persón sum velur burt frá illu.

塔木德將詩篇1:1解釋為亞伯拉罕歷史性地遠離三個不虔敬群體的描述：分裂的世代（創11章）、所多瑪（創13:13）和非利士人（士16:25）。此教導我們，義人並非某個抽象概念，而是一個在歷史中具體選擇遠離邪惡的人。

Misjna Avot 3:2 (R. Chanina ben Teradion) / 米示拿·先賢篇3:2
שְׁנַיִם שֶׁיּוֹשְׁבִין וְאֵין בֵּינֵיהֶן דִּבְרֵי תוֹרָה, הֲרֵי זֶה מוֹשַׁב לֵצִים, שֶׁנֶּאֱמַר: וּבְמוֹשַׁב לֵצִים לֹא יָשָׁב. אֲבָל שְׁנַיִם שֶׁיּוֹשְׁבִין וְיֵשׁ בֵּינֵיהֶם דִּבְרֵי תוֹרָה, שְׁכִינָה שְׁרוּיָה בֵּינֵיהֶם.

Translitterering: *Shnayim she-yoshvin ve-ein beineihen divrei Torah, harei zeh moshav leitzim, she-ne'emar: u-v'moshav leitzim lo yashav. Aval shnayim she-yoshvin ve-yesh beineihem divrei Torah, Shekhinah sheruyah beineihem.*

Umsett / 翻譯: Tveir sum sitja saman ok hava ikkje orð ov Torah millum sín, sjá — hetta er sæti ov spottarun, sum sagt er: "ok á sæti ov spottarun sat hann ikkje." Men tveir sum sitja ok hava orð ov Torah millum sín, Guðs nærværa (Shekhinah) hvílir millum teirra.

二人同坐而其間無妥拉之言，則此即褻慢人之座，如經上所記：「未坐於褻慢人之座。」然而二人同坐而其間有妥拉之言，則聖臨在（Shekhinah）安歇於其中。

Rabbi Chanina ben Teradion gevur ein djúpliga tolking: hitt andstøða ov "moshav leitzim" er ikkje einans at sleppa undan spottarun, heldur at skapa eina nærværu ov Guði sjálvon gjøgnum deiling ov Torahorðum. Fjarvera frá illu er ikkje nóg — hitt positiva samfelagið í Guðs Orði er nauðsynlegt.

Rabbi Chanina ben Teradion 給出了深刻的解讀：「褻慢人之座」的對立面不僅是避開褻慢者，而是通過分享妥拉之言來創造上帝自身的臨在。遠離邪惡是不夠的——在上帝話語中的積極團契是必需的。

Vers 2 / 第二節

Hebreiskt textið / 希伯來文經文

כִּי אִם בְּתוֹרַת יְהוָה חֶפְצוֹ וּבְתוֹרָתוֹ יֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה׃

Translitterering: *Ki im be-torat Adonai cheftzo, u-v'torato yehgeh yomam va-lailah.*

Umsett / 翻譯: Heldur er hans gleði í Herrens Torah, ok í hans Torah grøndar hann dag ok nát.

惟喜愛耶和華的妥拉，晝夜思想祂的妥拉。

Gríska textið / 希臘文經文

ἀλλ᾽ ἢ ἐν τῷ νόμῳ κυρίου τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ μελετήσει ἡμέρας καὶ νυκτός.

Translitterering: *All' ē en tō nomō kyriou to thelēma autou, kai en tō nomō autou meletēsei hēmeras kai nyktos.*

Umsett / 翻譯: Heldur er hans vilja í lóg Herrens, ok í hans lóg skal hann grønda dag ok nát.

惟他的意願在主的律法中，他必晝夜默想祂的律法。

Tungumálsleg ok Godologisk Greining / 語言學與神學分析

Hitt hebreiska orðið **חֵפֶץ** (*chefetz*) merkir "gleði, lyst, vilja" — eitt orð djúpari enn vanlig sælu. Hetta er ikkje einans hugganligur eða intellektuellur intresse, heldur eitt alt-umfattandi tiltrekking ov heilari sjálinni til Guðs Orð. Verbið **יֶהְגֶּה** (*yehgeh*, frá rótini **הגה** *hagah*) merkir "at grønda, at mumla, at stønja" — hetta er ikkje tigandi lesing, heldur ljóðmælandi grøndanarbeiði, ein fysisk ok åndalig gjørning. Sama verbinum finnst í Sálm 2:1 ("tí frá folkslagini grønda" — *lamah ragshu goyim... u-le'umim yehgu*),

har hetta verbið merkir "at rådleggja" eða "at samansværja." So hin retti maður grøndar Guðs Torah, meðan hinar guðlausar grønda tóm ok vilt.

希伯來文 **חֵפֶץ**（*chefetz*）意為「喜悅、渴望、意願」——比普通的快樂更深層。此非僅是情感或知性上的興趣，而是整個靈魂對上帝話語全然的吸引。動詞 **יֶהְגֶּה**（*yehgeh*，源自詞根 **הגה** *hagah*）意為「默想、低語、沉吟」——此非沉默的閱讀，而是有聲的默想活動，乃一身體與靈性的行為。同一動詞出現在詩篇2:1（「列國為何喧嚷……萬民為何圖謀」），其中此動詞意為「策劃」或「密謀」。如此，義人默想上帝的妥拉，而不虔敬者卻默想虛空與狂野之事。

Septuaginta nøter **νόμος** (*nomos*) fyri **תּוֹרָה** (*Torah*), eitt val sum legg eina meira juridisk tón yvir textinum. Í grísku tolkinginni verður Torahin meira "lóg" enn "kenning" eða "vegleiðslu," ok hetta hefur haft stóran ávirkan á kristna godologiuna, serliga í Pauli teologi um lóg ok náð. Men hitt hebreiska merkjandin er vidari: Torah er tilvisun, rettleiðing, ok guðdomlig undervisning, ikkje einans lagasamling.

七十士譯本用 **νόμος**（*nomos*）翻譯 **תּוֹרָה**（*Torah*），此選擇賦予經文更多法律色彩。在希臘語解讀中，妥拉更多是「律法」而非「教導」或「指引」，這對基督教神學產生了深遠影響，尤其是保羅關於律法與恩典的神學。然而希伯來文的含義更為廣泛：妥拉是指引、指導、神聖的教訓，而不僅是法律彙編。

Merkelegt er Ravas orð (Talmúð Bavli, Avodah Zarah 19a):

值得注意的是拉瓦（Rava）之言（巴比倫塔木德·偶像崇拜篇19a）：

Talmúð Bavli, Avodah Zarah 19a / 巴比倫塔木德·偶像崇拜篇**19a**
אָמַר רָבָא: בַּתְּחִלָּה נִקְרֵאת עַל שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּלְבַסּוֹף נִקְרֵאת עַל שְׁמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״בְּתוֹרַת ה׳ חֶפְצוֹ״, ״וּבְתוֹרָתוֹ יֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה.״

Translitterering: *Amar Rava: ba-tehillah niqre'at al shemo shel ha-Qadosh Barukh Hu, u-l'vasof niqre'at al shemo, she-ne'emar: "be-torat Hashem cheftzo," "u-v'torato yehgeh yomam va-lailah."*

Umsett / 翻譯: Rava segði: Í fyrstuni er hon (Torahin) kølluð í namni ov hinum Heilaga, velsignaður veri Hann, men til seinast er hon kølluð í hansara namni, sum sagt er: "í Herrens Torah er hans gleði" — ok "í hans Torah grøndar hann dag ok nát."

拉瓦說：起初（妥拉）以聖者——願祂受讚美——之名而稱，但最終以他（學習者）之名而稱，如經上所記：「在耶和華的妥拉中是他的喜悅」——然後——「在他的妥拉中他晝夜思想。」

Hetta er ein stórkennandi tolking: versmálatið breytist frá "Herrens Torah" til "hans Torah." Gjøgnum studium ok grøndan gevur Guð eigarskap ov sinni kenning til hinum lærduga. Hetta er ikkje samhøvdisleikt — heldur er hetta ein guðdomlig gáva ov kunnleika sum verður eginleiki ov hinum lærduga.

此乃一極重要的解讀：經文的措辭從「耶和華的妥拉」轉變為「他的妥拉」。通過研習與默想，上帝將其教導的所有權授予學習者。這並非僭越——而是知識的神聖禮物，成為學習者的自身財產。

אָמַר רַבִּי: אֵין אָדָם לוֹמֵד תּוֹרָה אֶלָּא מִמָּקוֹם שֶׁלִּבּוֹ חָפֵץ, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי אִם בְּתוֹרַת ה' חֶפְצוֹ."

Translitterering: *Amar Rabbi: ein adam lomed Torah ella mi-maqom she-libbo chafetz, she-ne'emar: "ki im be-torat Hashem cheftzo."*

Umsett / 翻譯: Rabbi (Yehuda HaNasi) segði: Ein maður kann einans læra Torah frá tí staðinum har hansara hjarta gleðist, sum sagt er: "heldur í Herrens Torah er hans gleði."

拉比（猶大·哈納西）說：一個人只能從他內心喜悅之處學習妥拉，如經上所記：「惟在耶和華的妥拉中是他的喜悅。」

Vers 3 / 第三節

Hebreiskt textið / 希伯來文經文

וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל־פַּלְגֵי מָיִם אֲשֶׁר פִּרְיוֹ | יִתֵּן בְּעִתּוֹ וְעָלֵהוּ לֹא־יִבּוֹל וְכֹל אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה יַצְלִיחַ׃

Translitterering: *Ve-hayah ke-etz shatul al-palgei mayim, asher piryo yitten be-ito, ve-alehu lo yibbol, ve-khol asher ya'aseh yatzli'ach.*

Umsett / 翻譯: Ok hann skal vera sum eitt tré, plantað við vatnsstremjar, sum gevur sín frukt í sinni tíð, ok hansara lauv visnast ikkje, ok alt hitt hann gerer lukkast.

他要像一棵樹栽在溪水旁，按時候結果子，葉子也不枯乾。凡他所做的盡都順利。

Gríska textið / 希臘文經文
καὶ ἔσται ὡς τὸ ξύλον τὸ πεφυτευμένον παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων, ὃ τὸν καρπὸν αὐτοῦ δώσει ἐν καιρῷ αὐτοῦ καὶ τὸ φύλλον αὐτοῦ οὐκ ἀπορρυήσεται, καὶ πάντα, ὅσα ἂν ποιῇ, κατευοδωθήσεται.

Translitterering: *Kai estai hōs to xylon to pephyteymenon para tas diexodous tōn hydatōn, ho ton karpon autou dōsei en kairō autou kai to phyllon autou ouk aporryēsetai, kai panta, hosa an poiē, kateuodōthēsetai.*

Umsett / 翻譯: Ok hann skal vera sum tréið plantaða við utrennslum ov vatninum, sum gevur sín frukt í sinni tíð ok hansara blað fellur ikkje av, ok alt hitt hann gerer skal leiðast á góðan veg.

他要如同栽在水流出口旁的樹木，按時結出果實，葉子不脫落，凡他所做的都被引到正路上。

Tungumálsleg ok Godologisk Greining / 語言學與神學分析
Orðið **שָׁתוּל** (*shatul*, "plantað/omplantað") er distinkt frá **נָטוּעַ** (*natu'a*, "plantað"). Hitt hebreiska orðið merkir "at vera flutt ok plantað á nýtt" — ikkje einans at vaxa á náttúrligum staddi. Skúlin ov Rabbi Yannai (Talmúð Bavli, Avodah Zarah 19a) tolkar hetta at **שָׁתוּל** merkir at einhver sem lærdi Torah frá fleiri lærarun er betur enn einhver sum lærdi berre frá einum:

שָׁתוּל（*shatul*，「移植」）一詞有別於 **נָטוּעַ**（*natu'a*，「栽種」）。此希伯來文詞意為「被移動後重新栽植」——而非僅在天然之處生長。Rabbi Yannai 的學院（巴比倫塔木德·偶像崇拜篇19a）以此解釋，**שָׁתוּל** 意味著從多位老師學習妥拉者勝於僅從一位老師學習者：

אָמְרִי דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי: כְּעֵץ שָׁתוּל וְלֹא כְּעֵץ נָטוּעַ, כָּל הַלּוֹמֵד תּוֹרָה מֵרַב אֶחָד אֵינוֹ רוֹאֶה סִימָן בְּרָכָה לְעוֹלָם.

Translitterering: *Amri de-vei Rabbi Yannai: ke-etz shatul ve-lo ke-etz natu'a; kol ha-lomed Torah me-rav echad eino ro'eh siman berakhah le-olam.*

Umsett / 翻譯**:** Skúlin ov Rabbi Yannai segði: "sum eitt tré omplantað" ok ikkje "sum eitt tré plantað" — allur som lærir Torah frá einum einasta lærera sær aldri eitt teikn ov velsigning.

Rabbi Yannai 的學院說：「如移植的樹」而非「如栽種的樹」——凡只從一位老師學習妥拉者，永遠看不到祝福的記號。

פַּלְגֵי מָיִם (*palgei mayim*, "straumsklyvingar ov vatni") nøter orðið **פֶּלֶג** (*peleg*), sum merkir "kløvd ströym" eða "kanal" — vatn sum verður stýrt ok skipt frá stórari keldu. Hetta er metaforiskt um mismunandi keldur ov Torah-kunnleika. Septuaginta nøter **διεξόδους τῶν ὑδάτων** (*diexodous tōn hydatōn*, "útrinnslur ov vatninum"), sum leggur dent á at vatnið strøymer útverðs — ein dynamisk mynd ov guðdomligi kunnleikin sum ikkje stendar stilt.

פַּלְגֵי מָיִם（*palgei mayim*，「水的分流」）使用 **פֶּלֶג**（*peleg*）一詞，意為「分開的水流」或「水渠」——從更大的源頭被引導和分配的水。此乃妥拉知識之多元來源的隱喻。七十士譯本使用 **διεξόδους τῶν ὑδάτων**（*diexodous tōn hydatōn*，「水的出口」），強調水向外流動——神聖知識並非靜止不動的動態意象。

Targum Sålmar / 詩篇他爾古姆

וִיהֵי כְּאִילָן חַיֵּי דִּנְצִיב עַל טָיְפֵי מוֹי דִּי אִנְבֵּיהּ מְבַשֵּׁל בְּעִדָּנֵיהּ וְאַטְרְפּוֹי לָא נָתְרִין וְכָל לַבְלְבוֹי דִּמְלַבְלֵב מְגַרְגָּר וּמַצְלָח׃

Translitterering: *Vi-yhei ke-ilan chayyei di-netziv al tiyafei moi, di inbeh mevashel be-idaneh, ve-atrpoi la natrin, ve-khol lavlevoi di-mlalev megargrar u-matzlach.*

Umsett / 翻譯: Ok hann skal vera sum eitt livandi tré plantað við straumum ov vatninum, hvørs frukt mognar á sinni tíð, ok hvørs lauv fellur ikkje, ok allar greinar sum bløma, mogna ok blómstra.

他要如同一棵活樹栽在水流旁，果實按時成熟，葉子不脫落，凡生長的枝椏都成熟繁盛。

Merkelegt er at Targumen leggur til orðið **חַיֵּי** (*chayyei*, "livandi"), sum ikkje finnst í hebreiska grunntextinum. Tréið er ikkje einans eitt tré — hetta er eitt **livandi tré** (*ilan chayyei*), sum minnir um Livsens Tré í Edens Havi (1. Móseb. 2:9). Targumen bindur soleiðis Sálm 1 við skapingarfrásøgnina ok við hinn eskatologiska von um endurvunna paradís.

值得注意的是，他爾古姆添加了 **חַיֵּי**（*chayyei*，「活的」），此詞不見於希伯來原文。樹不僅是一棵樹——它是一棵 活樹（*ilan chayyei*），令人聯想到伊甸園中的生命樹（創2:9）。他爾古姆由此將詩篇第一篇與創造敘事及恢復樂園的末世盼望聯繫在一起。

Vers 4 / 第四節

Hebreiskt textið / 希伯來文經文

לֹא־כֵן הָרְשָׁעִים כִּי אִם־כַּמֹּץ אֲשֶׁר־תִּדְּפֶנּוּ רוּחַ׃

Translitterering: *Lo khen ha-resha'im; ki im ka-motz asher tiddefenu ru'ach.*

Umsett / 翻譯: Ikkje soleiðis ero hin guðlausa; heldur ero teir sum agnir sum vinduren dreivur burt.

惡人並不是這樣，乃像糠秕被風吹散。

Gríska textið / 希臘文經文
οὐχ οὕτως οἱ ἀσεβεῖς, οὐχ οὕτως, ἀλλ’ ἢ ὡς ὁ χνοῦς, ὃν ἐκριπτεῖ ὁ ἄνεμος ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς.

Translitterering: *Oukh houtōs hoi asebeis, oukh houtōs, all' ē hōs ho khnous, hon ekriptei ho anemos apo prosōpou tēs gēs.*

Umsett / 翻譯**:** Ikkje soleiðis hin guðlausa, ikkje soleiðis! Heldur sum støvið som vinduren kastar burt frá andlitinum jarðarinnar.

不虔敬的人並不是這樣，並不是這樣！乃像塵土被風從地面上拋散。

Tungumálsleg ok Godologisk Greining / 語言學與神學分析
Hitt kontraststerkasta í Sálm 1 kemur heri. Motstillingin millum tréið (vers 3) ok **ץמ** (*motz*, "agnir") er dramatisk: tréið er fast, vatnað, ok gevur frukt; agnarnar eru minnsta, verðlausasta parturinn ov korninum, sum hava ongan vigda ok ongar røtur. Septuaginta forsterkar hetta við at endurtaka **οὐχ οὕτως** (*oukh houtōs*, "ikkje soleiðis") tvær ferðir — ein retoriksk framhevning sum ikkje finnst í hebreiska textinum. Hetta dugublar hina godologiska dómsstemning.

詩篇第一篇中最鮮明的對比出現於此。樹（第3節）與 **ץמ**（*motz*，「糠秕」）之間的對立極為戲劇性：樹穩固、有水澆灌、結出果實；糠秕是穀物中最微小、最無價值的部分，沒有重量也沒有根。七十士譯本重複了 **οὐχ οὕτως**（*oukh houtōs*，「並不是這樣」）兩次以加強修辭效果——此為希伯來原文所無，使神學審判的語氣更為強烈。

Targum Sálmar / 詩篇他爾古姆
לָא מְטוּל הֵיכְנָא רַשִׁיעֵי אֱלָהֵן כְּמוֹזָא דִי תַשְׁקְפִנֵיהּ עַלְעוֹלָא׃

Translitterering: *La metul hekhna rashi'ei, elahen ke-moza di tashqefineh al'ola.*

Umsett / 翻譯: Ikkje soleiðis ero hin guðlausa, heldur sum agnir som stormvinduren dreivur burt.

惡人並不是這樣，乃像糠秕被暴風驅散。

Targumen nøter **עֲלְעוֹלָא** (*al'ola*, "stormvindur"), sum er sterkari enn einfalda **רוּחַ** (*ru'ach*, "vindur") í hebreiska textinum. Hetta gevur ein meira apokalyptisk tón — hitt er ikkje einans ein mild bris, heldur Guðs stormdómur.

他爾古姆使用 **עֲלְעוֹלָא**（*al'ola*，「暴風」），比希伯來原文中的簡單 **רוּחַ**（*ru'ach*，「風」）更為強烈。這賦予更具末世審判色彩——不僅是一陣微風，而是上帝的暴風之審判。

Vers 5 / 第五節

Hebreiskt textið / 希伯來文經文

עַל־כֵּן | לֹא־יָקֻמוּ רְשָׁעִים בַּמִּשְׁפָּט וְחַטָּאִים בַּעֲדַת צַדִּיקִים׃

Translitterering: *Al ken lo yaqumu resha'im ba-mishpat, ve-chatta'im ba-adat tzaddiqim.*

Umsett / 翻譯: Tí fyri skal hin guðlausa ikkje standa í dóminum, ok syndarar ikkje í samlaginni ov hinum rettferdugun.

因此，惡人在審判中站立不住，罪人在義人的會中也是如此。

Gríska textið / 希臘文經文

διὰ τοῦτο οὐκ ἀναστήσονται ἀσεβεῖς ἐν κρίσει οὐδὲ ἁμαρτωλοὶ ἐν βουλῇ δικαίων.

Translitterering: *Dia touto ouk anastēsontai asebeis en krisei, oude hamartōloi en boulē dikaiōn.*

Umsett / 翻譯: Tí fyri skullu hin guðlausa ikkje uppstanda í dómi, ok syndarar ikkje í ráðsamlaginni ov hinum rettvísa.

因此，不虔敬者在審判中不得起來，罪人也不得在義人的議會中。

Tungumálsleg ok Godologisk Greining / 語言學與神學分析

Verbið **יָקֻמוּ** (*yaqumu*, frá rótini **קום** *qum*) merkir "standa upp, rísa" — ok í dómssamanhanginum merkir hetta at hin guðlausa hava ongan rétturstöðu fyri Guði. Teir kunna ikkje rísa til at verja seg. Merkelegt er at Septuaginta nøter **ἀναστήσονται** (*anastēsontai*, "skullu ikkje uppstanda"), eitt orð sum í kristnari godologi verður bundið saman við upprisuna ov dauðu. Hetta gevur Sálm 1:5 eina eskatologiska djúpdarøðu: hin guðlausa skullu ikkje uppstanda í hinni endaliga domsdagssamlaginni.

動詞 **יָקֻמוּ**（*yaqumu*，源自詞根 **קום** *qum*）意為「起來、站立」——在審判的語境中，這意味著惡人在上帝面前沒有法律地位。他們無法起來為自己辯護。值得注意的是，七十士譯本使用 **ἀναστήσονται**（*anastēsontai*，「將不得起來」），此詞在基督教神學中與死人復活相關聯。這賦予詩篇1:5末世論的深層含義：惡人在最終審判的會眾中將不得復活。

Hitt hebreiska orðið **עֲדַת** (*adat*, "samlag, forsamling") er hitt sama orðið sum verður nøtt um Ísraels forsamling í Ørkinni (4. Móseb. 27:17 o.fl.), ok bindur Sálm 1 við paktarsamfelagið. Septuaginta nøter **βουλῇ** (*boulē*, "ráðsamlag") — hitt sama orðið sum í vers 1 er nøtt um "ráð ov hinum guðlausu." Hetta er ein djúp ironía: teir sum leituðu ráð ov hinum guðlausu skullu vera útilokað frá ráðsamlaginni ov hinum rettvísu.

希伯來文 **עֲדַת**（*adat*，「會眾、聚集」）與曠野中以色列會眾使用的是同一詞彙（民27:17等），將詩篇第一篇與聖約團體聯繫在一起。七十士譯本使用 **βουλῇ**（*boulē*，「議會」）——與第1節中用於「惡人的謀」的是同一詞。此乃深刻的反諷：那些尋求惡人之謀的人，將被排除在義人的議會之外。

Targum Sálmar / 詩篇他爾古姆

מְטוּל הֵיכְנָא לָא יִזְכּוּן רַשִׁיעֵי בְּיוֹמָא רַבָּא וְחַיָּבִין בְּסִיעַת צַדִּיקַיָּא׃

Translitterering: *Metul hekhna la yizkhun rashi'ei be-yoma rabba, ve-chayyavin be-si'at tzaddiqaya.*

Umsett / 翻譯: Tí fyri skullu hin guðlausa ikkje vera friðkenda á hinum stóra degi, ok syndarar ikkje í flokki ov hinum rettvísu.

因此，惡人在大日不得被宣告無罪，有罪者不得在義人的群體中。

Targumen tolkar **בַּמִּשְׁפָּט** (*ba-mishpat*, "í dóminum") sum **בְּיוֹמָא רַבָּא** (*be-yoma rabba*, "á hinum stóra degi") — eitt klárt eskatologiskt ummerki. Hetta er ikkje einans ein almennur dómur, heldur Hinn Stóri Dagur, Rosh HaShanah eða Yom HaDin — hin endaligi domsdagur. Targumen byter eisini orðið **יָקֻמוּ** (*yaqumu*, "standa") til **יִזְכּוּן** (*yizkhun*, "vera friðkenda"), ok gevur soleiðis ein juridiskan tón.

他爾古姆將 **בַּמִּשְׁפָּט**（*ba-mishpat*，「在審判中」）解釋為 **בְּיוֹמָא רַבָּא**（*be-yoma rabba*，「在大日」）——這是明確的末世論標記。此非僅一般審判，而是那大日、新年日或審判日——最終的審判日。他爾古姆還將 **יָקֻמוּ**（*yaqumu*，「站立」）替換為 **יִזְכּוּן**（*yizkhun*，「被宣判無罪」），賦予法律色彩。

Vers 6 / 第六節

Hebreiskt textið / 希伯來文經文

כִּי־יוֹדֵעַ יְהוָה דֶּרֶךְ צַדִּיקִים וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים תֹּאבֵד׃

Translitterering: *Ki yode'a Adonai derekh tzaddiqim, ve-derekh resha'im toved.*

Umsett / 翻譯: Tí Herren veit vegin ov hinum rettvísu, men vegur ov hinum guðlausu skal spillast.

因為耶和華知道義人的道路，惡人的道路卻必滅亡。

Gríska textið / 希臘文經文

ὅτι γινώσκει κύριος ὁδὸν δικαίων, καὶ ὁδὸς ἀσεβῶν ἀπολεῖται.

Translitterering: *Hoti ginōskei kyrios hodon dikaiōn, kai hodos asebōn apoleitai.*

Umsett / 翻譯: Tí Herren kjenner vegin ov hinum rettvísu, ok vegur hins guðlausara skal spillast.

因為主認識義人的道路，不虔敬者的道路卻必滅亡。

Tungumálsleg ok Godologisk Greining / 語言學與神學分析

Hitt avgerandi orðið heri er **יוֹדֵעַ** (*yode'a*, "kjenner/veit") — frá rótini **יָדַע** (*yada*), sum í hebreiskari godologi merkir meira enn intellektuell kunnskap. *Yada* er intim kunnskap, persónlig kunning, paktarligt samband. Tá Herren "kjenner" vegin ov hinum rettvísu, merkir hetta at Hann umhyggjast um teirra veg, vaktar yvirr teimum, ok hevur eitt persónligt samband til teirra. Hetta er ikkje passivt óbserverandi, heldur aktivt forsynarlig.

此處之關鍵詞為 **יוֹדֵעַ**（*yode'a*，「知道/認識」）——源自詞根 **יָדַע**（*yada*），在希伯來神學中不僅指智識上的認知。*Yada* 乃是親密的認識、個人的認知、聖約的關係。當上帝「認識」義人的道路，這意味著祂關懷他們的道路、守望他們、與他們有個人的關係。這不是被動的觀察，而是主動的眷顧。

Septuaginta nøter **γινώσκει** (*ginōskei*), sum eisini ber hetta slag ov djúpari "kunning" — ikkje einans faktuell vitning. Í Nýja Testamentinu nøter Jesus sama orðið tá hann segir: "Eg kenni mínar sauðir" (Jóh 10:14). So Guðs vitand í Sálm 1:6 er eitt hirðisligt vitand — paktarleg elsku ok varðveitsla.

七十士譯本使用 **γινώσκει**（*ginōskei*），同樣承載此種更深層的「認識」——不僅是事實性的知曉。在新約中，耶穌使用同一詞彙說：「我認識我的羊」（約10:14）。因此詩篇1:6中上帝的認識乃牧者式的認識——聖約之愛與看顧。

Hitt andstøða er skørpandi: **תֹּאבֵד** (*toved*, "spillast/forfarast") er 3fs Qal ov **אָבַד** (*avad*), sum merkir "at verða øyðilagdur, at tapast." Orðið **Abaddon** ("øyðing"), sum kemur fyri í Opb 9:11, kemur frá hesu verbi. Leðen hins guðlausara endar ikkje einans í mistøku eða skuffan — heldur í fullorða øyðileggjingu.

對立面則是尖銳的：**תֹּאבֵד**（*toved*，「滅亡」）為 **אָבַד**（*avad*）的 Qal 第三人稱陰性單數，意為「被毀滅、消亡」。啟示錄9:11中出現的 **Abaddon**（「毀滅」）即源自此動詞。惡人的道路不僅以錯誤或失望結束——而是以徹底的毀滅告終。

Targum Sålmar / 詩篇他爾古姆

מְטוּל דִּגְלֵי קֳדָם יְיָ אוֹרַח צַדִּיקָיָא וְאוֹרְחַתְהוֹן דְּרַשִׁיעֵי תְּהוֹבֵד׃

Translitterering: *Metul di-glei qodam Yya orach tzaddiqaya, ve-orchathon de-rashi'ei tehoved.*

Umsett / 翻譯: Tí vegur hins rettvísu er openberaður fyri Herranom, men vegur hins guðlausara skal spillast.

因為義人的道路在上帝面前被顯明，惡人的道路卻必滅亡。

Targumen byter orðið **יוֹדֵעַ** (*yode'a*, "kjenner") til **גְּלֵי קֳדָם** (*glei qodam*, "openberaður fyri"), sum gevur eina onnur guðsmynd: ikkje at Guð "kjenner" (sum um hann kunnaði ikkje alt ella), heldur at vegin hins rettvísu er openberligur, klár ok skinandi í Guðs augum. Hetta undirstrikar Guðs allvitandi, meðan hitt hebreiska textið undirstrikar Guðs intimitetina. Bæði tolkingarna fyllast gagnkvømt.

他爾古姆將 **יוֹדֵעַ**（*yode'a*，「認識」）替換為 **גְּלֵי קֳדָם**（*glei qodam*，「在…面前顯明」），這提供了不同的神學意象：不是上帝「認識」（彷彿祂可能不知道似的），而是義人的道路在上帝眼中是顯明的、清晰的、光耀的。此強調上帝的全知，而希伯來原文則強調上帝的親密。兩種解讀相輔相成。

Talmúð Bavli, Berakhot 10a / 巴比倫塔木德·祝福篇**10a**

כָּל פָּרָשָׁה שֶׁהָיְתָה חֲבִיבָה עַל דָּוִד, פָּתַח בָּהּ בְּ״אַשְׁרֵי״ וְסִיֵּים בָּהּ בְּ״אַשְׁרֵי״. פָּתַח בְּ״אַשְׁרֵי״, דִּכְתִיב: ״אַשְׁרֵי הָאִישׁ.״ וְסִיֵּים בְּ״אַשְׁרֵי״, דִּכְתִיב: ״אַשְׁרֵי כָּל חוֹסֵי בוֹ.״

Translitterering: *Kol parashah she-hayetah chavivah al David, patach bah be-"ashrei" ve-siyyem bah be-"ashrei." Patach be-"ashrei," di-khetiv: "ashrei ha-ish." Ve-siyyem be-"ashrei," di-khetiv: "ashrei kol chosei vo."*

Umsett / 翻譯**:** Hvør parasha sum var yndlings hjå Davíð, opnaði hann hana við "sæll" ok lokaði hana við "sæll." Hann opnaði við "sæll," sum skrivað er: "Sæll er mannen." Ok hann lokaði við "sæll," sum skrivað er: "Sælir ero allir sum taka lívd í Honum."

每一個大衛所珍愛的段落，他都以「福」開始，以「福」結束。他以「福」開始，如經上所記：「福哉此人。」以「福」結束，如經上所記：「凡投靠祂的人都有福了。」

Talmúð kennir at Sålm 1 ok Sålm 2 vóru upprunalegt teljaðar sum ein sålm. Hetta legg eina djúpa godologiska samansetning: hinn rettferdugi maðurin í Sålm 1, sum grøndar Torahina, er hin sammi sum hinn smurdi konungur í Sålm 2, sum sigrast yvir verðuldinni. Í kristnari godologi er hetta Kristus — bæði hinn fullkomni lógarhaldar ok hinn smurdi Konungur yvir allum.

塔木德教導，詩篇第一篇與第二篇原本被視為一篇。此賦予深刻的神學組合：詩篇第一篇中默想妥拉的義人，與詩篇第二篇中勝過世界的受膏之君王乃是同一人。在基督教神學中，此即基督——既是完美的律法遵守者，也是統管萬有的受膏君王。

Zohar: Mystisk Tolking / 光明篇（佐哈爾）：神秘學解讀

Zoharins kenning um Sålm 1 legg dent á at tréið plantað við vatnstremjum er ein mynd av hin rettvísa manninum sum bindur seg sjálvan við hina guddomligu sefirot, serliga

Tiferet (skøgleiki, harmonía), sum stendur í miðjunni ov Livsens Tréinu. Í Zohar, Bereshit (I), er tréið knytt við Torahina sjálva:

光明篇關於詩篇第一篇的教導著重於：栽在溪水旁的樹是義人將自身連結於神聖的質點（sefirot）——特別是蒂費雷特（Tiferet，美麗、和諧）——的意象，蒂費雷特位於生命之樹的中央。在光明篇創世記部分中，樹與妥拉本身相連結：

אִילָנָא דְחַיֵּי, דָּא אוֹרַיְיתָא, דְּהִיא אִילָנָא דְחַיֵּי לְכֹלָּא, דְּכָל מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בָּהּ אִית לֵיהּ חַיִּין בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

Translitterering: *Ilana de-chayyei, da orayta, de-hi ilana de-chayyei le-kholla, de-khol man de-ishtaddal bah it leh chayin be-alma dein u-ve-alma de-atei.*

Umsett / 翻譯: Livsens Tré — hetta er Torahin, sum er Livsens Tré fyri allum, tí allur sum strævar í henni, hevur hann lív í hesari verðuldini ok í verðuldinni sum kemur.

生命之樹——此乃妥拉，是為萬有的生命之樹，因為凡努力研習妥拉者，他在今世和來世都有生命。

Í Zoharins mystikki er Sálm 1 ein landkort ov sjálarinnar: hinn rettferdugi maðurin er hin som forðast at bundna seg við hini vinstru síðu (Sitra Achra, "hin onnu síðu"), ok heldur bundnari seg við hini hægru síðu (Chesed, "kærleiki") ok hin miðju (Tiferet) gjøgnum Torah-studium. Vatnstremjarnar eru hinar guddomlugu ljósmengdir sum fløða niður gjøgnum sefirot-systemið frá Chokhmah (visdóm) ok Binah (skiljing) til Malkhut (konungsveldi). Soleiðis er sálmen ikkje einans ein sælu-ráð, heldur ein kosmologisk uppskrift fyri åndaligan samband við Guð.

在光明篇的神秘主義中，詩篇第一篇乃靈魂之地圖：義人是那避免與左邊（Sitra Achra，「另一邊」）結合，而持續通過妥拉研習與右邊（Chesed，「慈愛」）和中央（Tiferet）結合的人。溪水是從智慧（Chokhmah）和理解（Binah）向下流經質點體系至國度（Malkhut）的神聖光流。如此，此詩篇不僅是幸福的勸勉，更是靈性連結上帝的宇宙論方程式。

Samandráttur / 結論

Sálm 1 stendur sum portstolpi ok vaktar ov öllu Sálmabókinni. Hann framsetir tvær leðir — leðen hins rettvísu ok leðen hins guðlausa — ok kallar lesaran at velja. Hinn rettvísi maðurin er skildraður gjøgnum negativa (hitt hann ikkje gerer: ikkje ganga, ikkje standa, ikkje sitja í illu) ok gjøgnum positiva (hans gleði í Torahinni, hans grøndan dag ok nát). Hann verður sum eitt livandi tré plantað við vatnstremjar — fast, fruktbert, grønandi.

詩篇第一篇作為全部詩篇的門柱與守衛而矗立。它呈現兩條道路——義人之道與惡人之道——並召喚讀者作出抉擇。義人通過否定面（他所不做之事：不行走、不站立、不坐於惡中）和肯定面（他在妥拉中的喜悅、晝夜的默想）而被描繪。他成為一棵栽在溪水旁的活樹——穩固、多結果實、常青。

Hin guðlausi er skildraður sum agnir — lættvigtar, tómar, ok burtblåsnar ov vindinum. Hitt guðsliga vitandið um bæði leðirnar er endaligu orðið ov sálminum: Herren kjenner vegin ov hinum rettvísu — eitt intimt, paktarligt vitand — men vegur hins guðlausa spillist. Sálm 1 er soleiðis ein paktarleg, visdómsleg ok eskatologisk tekstur, sum tonar hina stóru godologisku temu: frítt val, Guðs lóg, rettvísi ok dómur, ok hitt eviga lívsviðurskifti millum ljós ok myrkur.

惡人被描繪為糠秕——輕飄、空虛、被風吹散。上帝對兩條道路的認知是詩篇的最後之言：耶和華認識義人的道路——一種親密的、聖約的認識——惡人的道路卻必滅亡。詩篇第一篇因此是聖約的、智慧的、末世論的文本，奏響偉大的神學主題：自由選擇、上帝的律法、公義與審判，以及光明與黑暗之間永恆的生命交替。

Bokkeldur / 參考文獻

Hebreiskt textið: *Biblia Hebraica Stuttgartensia* (BHS), 5. útg., útg. ov Karl Elliger ok Wilhelm Rudolph (Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1997). 希伯來文經文：《斯圖加特希伯來文聖經》（BHS），第五版，Karl Elliger 與 Wilhelm Rudolph 編（斯圖加特：德國聖經公會，1997年）。

Gríska textið: Alfred Rahlfs, *Septuaginta*, 2. útg., rev. ov Robert Hanhart (Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 2006). 希臘文經文：Alfred Rahlfs，《七十士譯本》，第二版，Robert Hanhart 修訂（斯圖加特：德國聖經公會，2006年）。

Targum Sålmar: Alexander Sperber, útg., *The Bible in Aramaic*, bd. IVA: *The Hagiographa* (Leiden: Brill, 1968). 詩篇他爾古姆：Alexander Sperber 編，《亞蘭文聖經》第 IVA 卷：《聖卷》（萊頓：Brill，1968年）。

Talmúð Bavli: Berakhot 10a; Avodah Zarah 19a — Vilna-útg.; Steinsaltz-útg. 巴比倫塔木德：祝福篇10a；偶像崇拜篇19a——維爾納版；施坦薩茨版。

Misjna Avot 3:2 — Standardútg. með Bartenura-kommentari. 米示拿先賢篇3:2——標準版附巴特努拉注釋。

Sefer ha-Zohar, Bereshit — útg. ov Reuven Margaliot (Jerusalem: Mossad HaRav Kook, 1999). 光明篇·創世記——Reuven Margaliot 編（耶路撒冷：HaRav Kook 出版社，1999年）。

Jakobsen, Jakob, *An Etymological Dictionary of the Norn Language in Shetland*, 2 bdk. (London, 1928–32). Jakobsen, Jakob，《設得蘭諾恩語詞源詞典》，兩卷本（倫敦，1928–32年）。

Nynorn Project, *Grammar of Nynorn* ok *Dictionary of Nynorn* (nornlanguage.x10.mx). 新諾恩語計畫，《新諾恩語語法》及《新諾恩語詞典》(nornlanguage.x10.mx)。

劉宗唐(Levint, Mosche), *Ein Godologisk Skriving um Fyrstu Konungabók, Þriðju Kapituli* 列王紀上第三章之神學學術釋經 (academia.edu, 2026).

---

*Þessi skriving var samansett á Norn (Nynorn-uppbyggingu) ok Kínversku (*中文*). Norn-framsøgan nøter uppbyggdu orð ok boðskapur frá Nynorn-verkefninu, Jakobsens orðabók, ok Gamalnorrønar keldur, veð tungumåligt nýsløkkjingum þar sem nauðsynligt er.*

本文以諾恩語（新諾恩語重建體系）及中文撰寫。諾恩語表述使用新諾恩語計畫、*Jakobsen* 詞典及古諾爾斯語來源之重建詞彙與表達，必要時進行語言學新創。